

ЗАВХАН АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

“Амь-Ус” ХХК орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжийн 2023 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын хураангуй тайлан

Аудитын код: ЗАА-2024/09/НА-СТА-ОНА

Цахим хуудас: www.audit.mn
Улиастай сум
2024 он

Дарга,
тэргүүлэх аудитор: Д.Бат-Ундраа
Утас: 99993365 Цахим хаяг: Bat-Undraa@audit.gov.mn

Аудитын менежер: Х.Болдбаатар
Утас: 99105506 Цахим хаяг: BoldbaatarH@audit.gov.mn

Ахлах аудитор: Г.Заяа
Утас: 90088028 Цахим хаяг: zayag@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Нэг. Хараат бус аудиторын дүгнэлт /Баталгаажсан хувийг оруулах/

**ЗАВХАН АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

81090 Улиастай, Завхан аймаг
Утас/Факс: 7046-36-12
И-мэйл: zavkhan@audit.gov.mn

“АМЬ-УС” ХХК ОРОН НУТГИЙН
ӨМЧИТ АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ
Д.МЯГМАРДОРЖ-д

2024.03.15 № 243

танай _____-ны № _____-т

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.8-д заасны дагуу “Амь-Ус” ХХК орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, орлогын дэлгэрэнгүй, өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгуудад аудит хийлээ.

Дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт дурдсан буруу илэрхийлэл нь материаллаг боловч өргөн тархаагүй гэж үзсэн бөгөөд санхүүгийн тайланд үзүүлэх нөлөөг эс тооцвол “Амь-Ус” ХХК орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Тайлант оны 30.5 сая төгрөгийн айл өрхийн борлуулалтын орлогыг хугацаанд нь төвлөрүүлээгүй, он дамжсан 19.1 сая төгрөгийн авлагын үлдэгдлийг барагдуулах ажлыг зохион байгуулаагүй, орлогын байцаагч нар бэлнээр хүлээн авсан 8.1 сая төгрөгийн орлогыг журамд заасан хугацаанд харилцах дансанд төвлөрүүлээгүй, 7.8 сая төгрөгийн борлуулалтын орлогыг бэлнээр хүлээн авч, шууд зарцуулсан, 2.4 сая төгрөгийн албан томилолтын зардлыг олгохдоо холбогдох журмыг мөрдөөгүй, 0.5 сая төгрөгийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийг үнэн зөв тайлагнаагүй зэрэг нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.6-д “ерөнхий нягтлан бодогч нь эд хөрөнгийн болон төлбөр тооцооны тооллого хийх, үр дүнг шийдвэрлэх, бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагчтай тооцоо хийж, үлдэгдлийг баталгаажуулж, баримтжуулах ажлыг зохион байгуулах, удирдах үүрэгтэй”, Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”, 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д “төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх” гэж заасантай, Засгийн газрын 2023 оны 444 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам”, Сангийн сайдын 2022 оны 120 дугаар тушаалаар батлагдсан “Албан томилолтын

Audit(D)Дүгнэлт/2024

0150 0405

зардлын тариф шинэчлэн батлах тухай" журам зэрэгтэй нийцээгүй, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангаагүй байна.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

"Амь-Ус" ХХК орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж нь тайлант оны эхэнд цэвэр, бохир усны үнэ тарифыг Усны зохицуулах зөвлөлөөр шинэчлэн батлуулж мөрдсөн. Тайлант онд 1,314.8 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлж, 1,256.1 сая төгрөгийн зардал гарган, 58.7 сая төгрөгийн ашигтай ажиллажээ.

Бусад асуудлын хэсэг

"Амь-Ус" ХХК орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж нь тайлант онд 517.9 мянган м³ цэвэр усыг газрын гүнээс цахилгаанаар татан авч түгээснээс 307.9 мянган м³ цэвэр усыг худалдан борлуулж, 210.7 мянган м³ цэвэр усыг худалдан борлуулж чадалгүй усны алдагдлаар бүртгэжээ. Усны нийт алдагдлаас зөвшөөрөгдөх хэмжээг хассанаар 198.1 мянган м³ усны алдагдлын шалтгааныг тогтоож чадаагүй байгаа бөгөөд энэ нь оноос 2.5 дахин өссөн байгааг бууруулж ажиллах зөвлөмжийг аудитаас хүргүүлсэн.

Удирдлага болон Засаглах эрх бүхий этгээдийн санхүүгийн тайланд хүлээх үүрэг, хариуцлага

Удирдлага нь санхүүгийн тайланг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР

Д.БАТ-УНДРАА

Хоёр. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

/мянган төгрөгөөр/

	Үзүүлэлт	2022.12.31	2023.12.31
Санхүүгийн байдлын тайлан			
	Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	243,739.1	430,390.06
	Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	1,368,598.4	1,321,980.56
	Нийт хөрөнгийн дүн	1,612,337.6	1,752,370.62
	Нийт өр төлбөрийн дүн	1,344,825.7	1,380,742.22
	Цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	267,511.9	371,628.39
	Өр төлбөр, цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	1,612,337.6	1,752,370.62
Санхүүгийн үр дүнгийн тайлан			
	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	1,004,120.8	1,197,679.9
	Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг	833,984.6	908,965.6
	Нийт ашиг (алдагдал)	170,136.2	288,714.3
	Бусад орлого	0.00	117,096.5
	Ерөнхий ба удирдлагын зардал	163,460.4	340,593.4
	Татвар төлөхийн өмнөх ашиг (алдагдал)	5,049.9	65,217.4
	Орлогын татварын зардал	505.0	6,521.7
	Тайлант үеийн цэвэр ашиг алдагдал	4,544.9	58,695.7
Цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан			
	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	262,967.0	312,932.7
	Тайлант оны үр дүн	4,544.9	58,695.7
	Эцсийн үлдэгдэл	267,511.9	371,628.39
Мөнгөн гүйлгээний тайлан			
	Үйл ажиллагааны мөнгөн орлогын дүн	1,162,907.7	1,343,458.89
	Үйл ажиллагааны мөнгөн зарлагын дүн	1,114,178.6	1,292,974.80
	Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээний дүн	48,729.2	50,484.09
	Үндсэн хөрөнгө олж эзэмшихэд төлсөн	237,441.7	19,500.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	5,908.8	26,753.1
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	215,465.6	57,737.14
Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан			
	Нийт зарлага ба цэвэр зээлийн дүн	999,575.9	1,256,080.7
	Урсгал зардал	999,575.9	1,256,080.7
	Зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр		
	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	1,004,120.8	1,314,776.4

3. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар 236,373.9 мянган төгрөгийн зөрчил илэрснээс 167,961.8 мянган төгрөгийн зөрчлийг залруулан, 68,412.0 мянган төгрөгийн зөрчлийг дахин давтан гаргуулахгүйн тулд зөвлөмж өглөө. Үүнд:

1. Санхүүгийн байдлын тайланд авлага, өглөг, бараа материалын дүнг 899.1 мянган төгрөгөөр, мөнгөн гүйлгээний тайланд орлого, зардлын дүнг 148,537.7 мянган төгрөгөөр, үр дүнгийн тайланд орлого, зардлын дүнг 18,525.1 мянган төгрөгөөр буруу илэрхийлснийг тус тус залруулсан.

3.1 Төлбөрийн акт

Аудитаар төлбөрийн акт тогтоох зөрчил илрээгүй байна.

3.2 Албан шаардлага

Аудитаар албан шаардлага өгөх зөрчил илрээгүй байна.

3.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Орлого бүрдүүлэлттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

1. Орлогын байцаагч нар солигдсоноос шалтгаалан тайлант оны 30,509.7 мянган төгрөгийн айл өрхийн борлуулалтын орлогыг хугацаанд нь төвлөрүүлээгүй байна.
2. Он дамжсан 19,076.1 мянган төгрөгийн авлагын үлдэгдлийг барагдуулах ажлыг зохион байгуулаагүй байна.
3. Тайлант онд 517.9 мянган м3 цэвэр усыг газрын гүнээс цахилгаанаар татан авч түгээснээс 307.9 мянган м3 цэвэр усыг худалдан борлуулж, 210.7 мянган цэвэр усыг худалдан борлуулж чадалгүй усны алдагдлаар бүртгэжээ. Усны нийт алдагдлаас зөвшөөрөгдөх хэмжээг хассанаар 198.1 мянган м3 усны алдагдлын шалтгааныг тогтоож чадаагүй байгаа бөгөөд энэ нь оноос 2.5 дахин өссөн байна.

Өгсөн зөвлөмж:

1. Айл өрхийн борлуулалтын орлогыг төвлөрүүлэхдээ цахим технологийн дэвшлийг ашиглах, айл өрхийг ухаалаг тоолуураар хангах бодлогыг боловсруулан, санхүүжилтийг аймгийн ИТХ-аар батлуулах, айл өрхийн авлагын үлдэгдлийг бууруулах ажлыг зохион байгуулах
2. Он дамжсан авлагын үлдэгдлийг барагдуулах ажлыг зохион байгуулах, барагдуулаагүй тохиолдолд хуулийн байгууллагад хандах
3. Газрын гүнд алдагдаж байгаа усны байршлыг тогтоон бууруулах арга хэмжээ авч ажиллах үүргийг ус сувгийн инженер, сантехникийн ажилтнуудад өгч биелэлтийг тооцох

2. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

1. Орлогын байцаагч нар бэлнээр хүлээн авсан 8,088.3 мянган төгрөгийн орлогыг журамд заасан хугацаанд харилцах дансанд төвлөрүүлээгүй, эд хариуцагч 7,791.5 мянган төгрөгийн борлуулалтын орлогыг бэлнээр хүлээн авч, шууд зарцуулсан зэрэг нь Засгийн газрын 2023 оны 444 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-ын 3.6.10-д "Байгууллага нь мөнгөн кастаа бэлнээр хүлээн авсан үндсэн болон туслах үйл ажиллагааны орлогыг шууд захиран зарцуулах эрхгүй бөгөөд ажлын дараагийн өдөрт багтаан харилцах банк дахь бүртгэлийн дансанд тушаана" гэж заасныг зөрчсөн байна.
2. Нэр бүхий ажилтнуудад 2,450.9 мянган төгрөгийн албан томилолтын зардлыг дутуу тооцож олгосон нь Сангийн сайдын 2022 оны 120 дугаар тушаалаар батлагдсан "Албан томилолтын зардлын тариф шинэчлэн батлах тухай" журмыг зөрчсөн байна.

Өгсөн зөвлөмж:

1. Борлуулалтын орлогыг кассад төвлөрүүлэн шууд зарцуулдаг зөрчлийг таслан зогсоох, орлогын байцаагч нарт борлуулалтын орлогыг бэлнээр хураахгүй байх чиглэлийг өгч, хураасан тохиолдолд Засгийн газрын 2023 оны 444 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-д заасан хугацаанд харилцах дансанд төвлөрүүлж хэвших үүрэг өгч биелэлтийг тооцох
2. Албан томилолтын зардлыг олгохдоо Сангийн сайдын 2022 оны 120 дугаар тушаалаар батлагдсан "Албан томилолтын зардлын тариф шинэчлэн батлах тухай" журмыг мөрдөх

3. Нягтлан бодох бүртгэлтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

1. Нийгмийн даатгалын шимтгэлийг 495.5 мянган төгрөгөөр дутуу тайлагнасан.
2. Санхүүгийн ажилтнуудыг сургах, бэлтгэх бодлого алдагдсанаас санхүүгийн тайлан баталгаажуулахад их хугацаа зарцуулагдсан. Аудитаар ажилтнуудын ажлын ачаалал харилцан адилгүй, ажлын уялдаа холбоо муутай байдал ажиглагдсан.

Өгсөн зөвлөмж:

1. Нийгмийн даатгалын газарт шимтгэлийн тайланг залруулах хүсэлт өгч дутуу тайлагнасан зөрчлийг арилгах
2. Санхүүгийн ажилтнуудыг сургах, дадлагажуулах ажлын ачааллыг тэнцүүлэх бодлого боловсруулж хэрэгжүүлэх, борлуулалтын программ худалдан авч санхүүгийн бүртгэлдээ ашиглах, орлогын байцаагч нар, дуудлагын сантехникч, инженер нарын ажлыг уялдуулах

4. Дотоод хяналт хариуцлагатай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

1. Шинээр томилогдсон лабораторийн ажилтан нь бохир усны шинжилгээг хийх, цэвэр усны шинжилгээг зэрэгцээ аргаар гүйцэтгэх, СХЗХ-ийн химийн лабораторийн шинжилгээний үр дүнтэй өөрийн лабораторийн үр дүнг харьцуулах, илт зөрүүтэй тохиолдолд СХЗХ-ийн химийн лабораторид мэдэгдэж, зөрүүг арилгах зэрэгт

суралцаагүй байна. Мөн лабораторийн өрөө нь химийн бодис бүхий агаарыг сорох зориулалттай шүүгээгээр хангагдаагүй байна.

Өгсөн зөвлөмж:

1. Лабораторийн ажилтан нь бохир усны шинжилгээг хийх, цэвэр усны шинжилгээг зэрэгцээ аргаар гүйцэтгэх, СХЗХ-ийн лабораторийн шинжилгээний үр дүнтэй өөрийн лабораторийн үр дүнг харьцуулах, зөрүү илэрсэн т үүргүүдийг өгч биелэлтийг тооцох
2. Лабораторийн өрөөг химийн бодис бүхий агаарыг сорох зориулалттай шүүгээгээр хангах

4. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Залруулсан		Залруул-аагүй		Тоо	Дүн
							Тоо	Дүн	Тоо	Дүн		
Санхүүгийн байдлын тайланг алдаатай илэрхийлсэн	1	899.1			1	899.1	1	899.1				
Мөнгөн гүйлгээний тайланг алдаатай илэрхийлсэн	1	148,537.7			1	148,537.7	1	148,537.7				
Үр дүнгийн тайланг алдаатай илэрхийлсэн	1	18,525.1			1	18,525.1	1	18,525.1				
Дүн	3	167,961.8			3	167,961.8	3	167,961.8				

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
тайлант оны айл өрхийн борлуулалтын орлогыг хугацаанд нь төвлөрүүлээгүй	1	30,509.7					1	30,509.7				

нийгмийн даатгалын шимтгэлийг үнэн зөв тайлагнаагүй байна.	1	495.5					1	495.5				
Он дамжсан авлагын үлдэгдлийг барагдуулах ажлыг зохион байгуулаагүй байн	1	19,076.1					1	19,076.1				
Усны алдагдлыг бууруулах бодлого баримтлаагүй байх	1	0					1	0				
СХЗХ-ийн химийн лабораторийн усны шинжилгээний үр дүн нь Амь-Ус ХХК-ийн лабораторийн шинжилгээний үр дүнгээс зөрсөн байх	1						1					
Дүн	5	50,081.3					5	50,081.3				

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Дүн								
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
албан томилолтын зардлыг олгохдоо холбогдох журмыг мөрдөөгүй.	1	2,450.9					1	2450.9
борлуулалтын орлогыг бэлнээр хүлээн авч, шууд зарцуулсан байна	1	7,791.5					1	7,791.5
Орлогын байцаагч нар бэлнээр хүлээн авсан орлогыг журамд заасан хугацаанд харилцах дансанд төвлөрүүлээгүй.	1	8,088.3					1	8,088.3
Лабораторийн ажилтны ур чадвар болон ажиллах нөхцөлийг сайжруулах бодлого баримтлаагүй байх	1						1	
Дүн	4	18,330.7					4	18,330.7

АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАНГ ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Д.БАТ-УНДРАА

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР:

Х.БОЛДБААТАР

БОЛОВСРУУЛСАН:

АХЛАХ АУДИТОР:

Г.ЗАЯА

Огноо: 2024-03-15